

СТРАТЕГИЈА

ЗА РАЗВОЈ НА РУРАЛЕН ТУРИЗАМ ВО ОПШТИНА ЧЕШИНОВО-ОБЛЕШЕВО

Скопје, октомври 2007 година

**Стратегија за развој на рурален туризам
во општина Чешиново-Облешево**

Издавачи: ЕПИ Центар Интернационал – Скопје
Градоначалник на Општина Чешиново-Облешево

Скопје, октомври 2007 година

Дизајн и графичко обликување: Бригада дизајн

Тираж: 500 примероци

За издавачиште:

Љубомир Димовски, директор на ЕПИ Центар Интернационал
Орце Митров, Градоначалник на општина Чешиново-Облешево

Координатори на Странештијашта:

Стеван Орозовиќ, ЕПИ Центар Интернационал
Драгица Георгиевска, ЛЕР Координатор
на општина Чешиново-Облешево

Консултанти при изработка:

Натура Нова, Скопје

Фокус група за изработка на Странештијашта:

Драгица Георгиевска	Тони Максимов
Војчо Тодосиев	Габриела Гаврилова
Илинка Глигорова Јосифовска	Стојанче Анастасов
Белинда Борисова	Дијана Иванова

ЕПИ Центар Тим за изработка на Странештијашта:

Стеван Орозовиќ; Весна Гарванлиева; Александра Кржаловска

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека
„Св. Климент Охридски“, Скопје

338.48-6:379.845(497.733)

СТРАТЕГИЈА за развој на туризам во општина Чешиново-Облешево /
[фокус група за изработка на стратегијата]. - Скопје : ЕПИ Центар
Интернационал, 2007. - 52 стр.: илустр.; 21 см

Публикација е во рамките на проектот: Regional economic
Growth Stability Project

ISBN 978-9989-2724-1-7

а) Селски туризам - Стратегија - Чешиново-Облешево (општина)

COBISS.MK-ID 70803722

Содржината на Стратегијата нужно не претставува
официјален став или политика на Кралството Холандија.

Стратемијата е издадена во рамките на проектот "Regional Economic Growth Stability Project", кој се реализира во 5 општини во Република Македонија и 4 општини во Косово со цел зголемување на вработеноста и поттикнување на деловните врски помеѓу Косово и Република Македонија. Проектот се спроведува во партнество помеѓу ЕПИ Центар Интернационал – Скопје, Република Македонија, ICCED – Приштина, Косово и CARE International, Косово, а финансиски е поддржан од Министерството за надворешни работи на Кралството Холандија.

СОДРЖИНА

1. Резиме, Вовед, Методологија и SWOT

2. Профил на општината

3. Туристички трендови, ресурси на Чешиново-Облешево и профил на турист

3.1.	Македонија, туристички трендови и анализи	23	
3.1.1.	Доаѓања на туристи во Македонија	>>>>	24
3.1.2.	Број на туристи по видови туризам	>>>>	26
3.1.3.	Туристичка инфраструктура	>>>>>>>>	27
3.1.4.	Карактеристики на туристи по организирање на престој	>>>>>>>>>	27
3.1.5.	Карактеристики на туристи по престој и трошоци	>>>>>>>>>	29
3.1.6.	Маркетинг и продажба	>>>>>>>>>	29
3.2.	Туристички ресурси на Чешиново-Облешево	>>	31
3.2.1.	Природни атракции	>>>>>>>>>>	31
3.2.2.	Културни и историски атракции	>>>>>	32
3.2.3.	Ресторани, кафе барови	>>>>>>>>	33
3.2.4.	Продавници	>>>>>>>>>>	33
3.2.5.	Производи	>>>>>>>>>>	34
3.2.6.	Младо население, иселеници	>>>>>>	34
3.2.7.	Настани, традиции	>>>>>>>>>	34
3.3.	Профил на турист	>>>>>>>>>	35

4. Развој на туризмот во Чешиново-Облешево

4.1.	Визия >>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>> 37
4.2.	Визијата е базирана на
пазарните потреби и вредности >>>>>>>> 38
4.3.	Стратешки насоки >>>>>>>>>>>>>>>>>>>>> 38
4.4.	Систем на цели >>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>>> 41
4.5.	Акционен план на цели и проекти/акции >>> 42
4.6.	Оперативен план за Зафатот на Злетовска Река
и археолошки локалитет ПИЛАВО >>>>>>> 50
4.7.	Партнерства и извори на финансирање >>>>>> 52

ТАБЕЛИ, ГРАФИКОНИ

Табели

Табела 1: Аграрна структура на населените места во општина Чешиново-Облешево, ЛЕР 2007

Табела 2: Пописи на населението во општина Чешиново-Облешево, ДЗС 2002

Табела 3: Број на жители по возрастни групи според пописот во 2002, ДЗС 2002

Табела 4: Хидрографска мрежа на општината, ЛЕР 2007

Табела 5: Вработени и невработени според пол во општината, ЛЕР 2007

Табела 6: Вработување според економски сектори, ЛЕР 2007

Табела 7: Број на туристи по општини 2001-2005, ДЗС, 2005

Табела 8: Профил на потенцијални домашни и странски туристи

Графикони

Графикон 1: Променлива на бројот на ноќевања на туристи во последните 50 години, ДЗС, 2005

Графикон 2: Однос на бројот на туристи во Македонија и Кочани 2001-2005, ДЗС 2006

Графикон 3: Просечен број на странски туристи 2001-2004, ДЗС 2006

Графикон 4: Просечен број на домашни туристи според место на посета, ДЗС 2006

Графикон 5: Број на претходни престои во Македонија, ДЗС 2006

Графикон 6: Цел на престој на туристи во Македонија, ДЗС 2005

Графикон 7: Структура на странски туристи според средство на пристигнување, ДЗС 2006

Графикон 8: Просечни трошоци по ноќевање според видот на објекти и возраст, ДЗС 2004

Графикон 9: Средство за пропаганда за странски туристи во 2004, ДЗС 2005

Графикон 10: Соодветност на цените со услуги на странски туристи во 2004, ДЗС 2005

Речник на скратеници:

ДЗС-Државен Завод за статистика

SWOT-Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats (Анализа на сили, слабости, можности и закани)

Б+Б-Спиење со појадок, од англиски (Bed+Breakfast)

БДП-Бруто домашен производ

ЛЕР-Локален економски развој

МКД-Македонски денари

ИПА-Претпристапни фондови од ЕУ, од англиски (Instrument for Preaccesion Assistance)

1

РЕЗИМЕ, ВОВЕД, МЕТОДОЛОГИЈА И SWOT

> 1.1. Резиме на Стратегијата

Руралниот туризам во општина Чешиново-Облешево е препознаен како еден од приоритетите за локален економски развој. Во согласност со идентификуваните туристички ресурси и вредности, во оваа стратегија се предложени креативни пристапи и конкретни проекти за реализација на одредените стратешки насоки. Стратегијата има четири дела: првиот дел во кој се дадени резимето, воведот и методологијата, како и SWOT анализа на туристичките ресурси на општината; во вто-

риот дел е даден профилот на општината со сите неопходни информации кои се нужни при планирање на било каква економска активност/интервенција; во третиот дел е направен преглед на современите трендови на туризмот во Македонија, преглед на туристичките ресурси и профилот на посакуван турист; четвртиот дел е посветен на визијата, стратешките насоки и преглед на краткорочните и долгорочни проекти за развој и поддршка на руралниот туризам во општината.

1.2. Вовед

ЕПИ Центар Интернационал во рамките на проектот за развој на руралните општини во Република Македонија и Косово (РЕГС проектот) се одлучи за поддршка на локална стратегија за развој на рурален туризам следејќи ги светските трендови во туризмот, побарувањата за рурален туризам, како на европско, така и на регионално ниво. Руралниот туризам е секогаш поволен избор на дополнителна активност за зголемување на приходот на населението. Ова стратегија претставува документ кој го предвидува долгорочниот развој, ја одредува насоката на работата на општината во развојот на локалната економија, а пред сè, претставува основа за барање на средства од меѓународните и домашни донатори со посебен акцент на новите достапни фондови.

1.3. Методологија

ЕПИ Центар Интернационал ги следи принципите на партисипативно планирање и демократско одлучување на ниво на заедницата. Во таа смисла, беше формирана фокус група која директно учествуваше во подготовката на Стратегијата и овозможи да се земат предвид сите ставови од разни општествени групи и економски сектори, како и да се обезбедат сите видови информации, заедничко креирање на визијата за развој на туризмот во општината, согласност за главните стратешки насоки на развојот, како и поддршка во подготовката и усвојување на Стратегијата.

При создавање на Стратегијата ЕПИ Центар Интернационал ја остваруваше својата соработка со канцеларијата за ЛЕР во општината, при што од ЛЕР координаторот беа добиени сите податоци потребни

Железничка станица во Чешиново

ни за подготвка на стратегијата, и создавање на профил на општината.

Со фокус групата беа организирани четири работилници, при што техничкиот консултант (Натура Нова) ја подготви SWOT анализата на туристичките ресурси, ги одреди визијата, стратешките подрачја за развој на туризмот, среднорочните цели за развој на туризмот, планот на активностите, времето на реализација, како и можните партнери и донатори.

ЕПИ Центар дополнително изработи и пазарно истражување на туристичката понуда во Македонија. Добиените податоци од ова истражување беа искористени за анализа на туристичките трендови и создавање на профил за посакуваниот турист во општината.

1.4. Партнери при реализација

ФОКУС ГРУПА

Фокус групата ја претставуваше заедницата. Од страна на ЛЕР координаторот беше составена група од 11 луѓе која го отсликува составот на заедницата во етничка, возрасна, образовна, и професионална смисла. При изборот на групата ЛЕР координаторот водеше грижа за избалансиран состав во однос на етничка припадност, пол, возраст, образование. Притоа во групата членуваа претставници на: **деловниот сектор** (од најсродни сектори поврзани со туризмот); **невладиниот сектор** (посебно еколошкиот, потоа организирање на јавни активности; културно-уметнички и спортски друштва); претставници на **јавни/приватни претпријатија/институции** засегнати со развојот на туризмот.

Луѓето кои членуваа во фокус групата се активни членови во заедницата, заинтересирани за локални-

Стара куќа во Лейбољевци

от развој, кои ја гледаат иднината во својата општина, и ја гледаат својата улога во развојот на туризмот.

НАТУРА НОВА

Младата консултантска куќа од областа на заштита на природата и развој на туризмот со искусен кадар ги фацилитираше работилниците за планирање на стратегијата и обезбеди соодветен експертски инпут во процесот на планирање и изработка на стратегијата.

1.5. SWOT анализа

ЈАКИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ
<ul style="list-style-type: none"> • Добра соработка (население/општина) • Традиционално гостопримство • Солидна инфраструктура / Лесен период до општината • Расположливи човечки ресурси • Богатство од природни ресурси • Одржана традиција и обичаи • Развиено земјоделие и производство на храна • Богато културно наследство (манастири, цркви) • Геотермални води 	<ul style="list-style-type: none"> • Недоволна промоција на општината • Слабо промовирани природни убавини • Недоволно развиена еколошка свест • Недостаток од организација • Лоша инфраструктура во самите населени места / тежок период до некои од туристичките локалитети • Недостаток од инвестиции во туризмот • Лоша состојба на клучните туристички објекти (пр. бањи) • Недостаток од сместувачки капацитети
МОЖНОСТИ	ЗАКАНИ
<ul style="list-style-type: none"> • Туризмот дава можности за нови вработувања во различни грани • Можност за развој на мали и средни бизниси • Развиен бизнис сектор во општината како можен инвеститор во туризмот • Соработка со околните општини за заеднички настап и понуда на пазарот • Можности за искористување на странски донации и европските фондови • Децентрализација и зголемување на надлежностите на локално ниво • Отворање на едукативниот центар во Облешево • Прогласување на ново заштитено подрачје / прекугранично во Осоговскиот регион 	<ul style="list-style-type: none"> • Миграција на населението во градовите • Изумирање на растителни и животински видови и уништување на шумите • Мешање на политички фактори • Конкуренција од околни општини

2

ПРОФИЛ НА ОПШТИНАТА ЧЕШИНОВО-ОБЛЕШЕВО

> 2.1. Краток вовед и историја за општината

Општина Чешиново-Облешево се наоѓа во најнискиот рамничарски предел од Кочанско Поле. Го зафаќа просторот во средното сливно подрачје на реката Брегалница, во подножјето на планините Осогово и Плачковица. Општината има средишна позиција помеѓу поголемите градски општини: Кочани, Штип и Пробиштип. Преку главната сообраќајница Штип-Кочани-Делчево, општината се поврзува со Р. Бугарија.

На вкупна територија од 133,5 km² се протегаат следните населени места: Чешиново, Соколарци, Спанчево, Теранци, Чифлик, Кучичино, Бурилчево,

Уларци, Жиѓанци, Бања, Врбица, Новоселани и Лепопелци и седиштето на општината Облешево.

Историските податоци кажуваат дека уште со формирањето на кралството СХС па сè до крајот на Втората светка војна овде било лоцирано седиштето на локалната власт на српските управители, а подоцна и на бугарските кметови за време на Втората светска војна.

По Втората светска војна Облешево и Чешиново во различни временски периоди егзистираат како одделни општини, сè до 2004 година кога со Законот за територијална организација од 55/2004, 12/2005 го-

дина општината Чешиново се припои кон општина-
та Облешево во заедничка општина, со едно име:
Општина Чешиново-Облешево.

2.2. Структура на земјиште во општината

Целокупниот регион на општината е поделен на рамничарски дел – обработливо земјиште со 6.618 ha, и планински дел – шуми со 1.045,3 ha. Просечна-
та надморска височина во општината изнесува 338
m. Изразено по населени места тоа изгледа така:

Населба	Надморска височина	Површина во атарот (km ²)	Вкупна аграрна површина	Аграрна структура на атарот во ha		
				Обработливо земјиште	Пасишта	Шуми
Облешево	305,0	6,3	587,0	579,0	8,0	0,6
Бања	370,0	10,4	865,0	401,0	461,0	3,0
Бурилчево	330,0	5,6	516,0	286,0	224,0	6,0
Кучичино	320,0	10,2	936,0	422,0	509,0	5,0
Новоселани	330,0	2,1	183,0	162,0	21,0	0,2
Спанчево	350,0	17,6	1.289,0	484,0	785,0	20,0
Теранци	340,0-400,0	21,6	2.012,0	614,0	445,0	953,0
Уларци	305,0	5,3	439,0	408,0	18,0	13,0
Чифлик	295,0	5,7	513,0	435,0	65,0	13,0
Чешиново	335,0	7,0	634,0	619,0	15,0	-
Врбица	430,0	11,5	1.100,0	430,0	650,0	20,0
Жиганци	320,0	7,2	641,0	577,0	60,0	4,0
Лепопелци	330,0	4,0	352,0	308,0	44,0	0,5
Соколарци	340,0	19,0	1.890,0	893,0	990,0	7,0
ВКУПНО:		133,5	11.957,0	6.618,0	4.295,0	1.045,3

Табела 1: Аграрна структура на населените места во општина Чешиново-Облешево, ЛЕР 2007

2 Профил на општина Чешиново-Облешево

Населено место	1900 год.	1948 год.	1961 год.	2002 год.
Бања	200	629	687	436
Бурилчево	100	178	240	149
Чешиново	310	791	1.134	1.056
Чифлик	220	392	623	688
Кучичино	350	567	760	591
Лепопелци	140	135	156	17
Новоселани	-	78	123	71
Облешево	350	673	1.011	1.098
Соколарци	680	1.055	1.307	946
Спанчево	785	923	1.209	996
Теранци	395	834	882	710
Уларци	-	334	465	356
Врбица	100	278	213	18
Жиганци	156	430	579	358
ВКУПНО	3.786	7.297	9.389	7.490

Табела 2: Пописи на населението во
општина Чешиново-Облешево, ДЗС 2002

Денес на територија на општина Чешиново-Облешево живеат вкупно 7.490 жители (Попис 2002 година). Изразено во домаќинства, бројот изнесува вкупно 2.423 домаќинства или 2.960 станови за живеење. Просечен број на членови на едно домаќинство изнесува 3,1. Според националната припадност на територија на општината живеат 7.455 Македонци, 30 Власи и 4 Срби. Од вкупниот број на жители 45,6% се активно население. Густината на населението изнесува 49,7 жители на 1 km². Миграцијата село-град во последните години е доста опадната и голем процент од младото население останува во општината, барајќи егзистенција во земјоделието.

Споменик од Втората Светска Војна

Во табелата е прикажан вкупниот број на население даден според возрасни групи:

Возрасни групи	Број на жители по возрасни групи
0-6	657
7-11	553
12-14	327
15-17	384
18-24	767
25-27	312
28-59	3.099
60-64	489
65 и повеќе	899
непознато	3
ВКУПНО:	7.490

Табела 3: Број на жители по возрасни групи според податоците во 2002, ДЗС 2002

2.4. Климатски услови

Карakterистична за ова поднебје е умерено континенталната клима, која се одликува со долги и топли лета и кратки и благи зими. Годишната температурна амплитуда е доста голема и изнесува $25,4^{\circ}\text{C}$.

Во Чешиново-Облешево зимата не е многу студена и не трае долго, ретко паѓа снег, а и кога ќе падне не се задржува долго. Пролетта е умерено топла и во споредба со другите годишни времиња е доста врнежлива. Наспроти неа, летото е многу топло и суво, како и есента која е топла и често доста долга.

Ветровите во општина Чешиново-Облешево дуват речиси од сите правци и во секое време од годината. Сепак, најголема частина имаат ветровите кои дуваат од југозападен и од западен правец. Овие

ветрови доаѓаат од Овче Поле поради што населението ги вика под едно име „Овчеполец“. Тоа се главно топли и прилично благи ветрови. Дуваат многу во пролет и во есен. На второ место е североисточниот ветар кој доаѓа по долината на реката Брегалница. Тоа е студен ветар и донесува ведро време. Дува најмногу зиме.

Од температурата на воздухот зависи неговата влажност која е важен климатски елемент за земјоделството. Просечната релативна влажност на воздухот изнесува 70%. Најниска е во месец август – 56%, а највисока во месец декември – 83%.

Во Чешиново-Облешево паѓа просечно по 538 l/m дожд. Најмалку дожд паѓа во месец јули – 25 l/m, а најмногу во мај – 68 l/m. Најголем број од врнежите се во вид на дожд.

Бројот на деновите со магла е незначителен и облачноста не е голема. Средната годишна облачност изнесува 5,0.

2.5. Почва

Општина Чешиново-Облешево располага со земјиште со најквалитетни алувијални почви кои се протегаат по текот на реката Брегалница, Масалница, Кочанска и Злетовска река. Ридскиот и планинскиот дел главно е покриен со дилувијални почви. Овие два типа почви, алувијалните и дилувијалните, зафаќаат околу 90% од целокупната површина на рамниот дел од котлината. Останатите видови почви, како црвеница, смолница, и други покриваат 10%. Алувијалните почви имаат добри хемиски, физички, и хидро-педолошки својства и како такви влегуваат во редот на најквалитетни видови почви. Тоа се млади

почви кои и денеска се создаваат и постојано се обновуваат со нови количини речен нанос. Содржат доста хумус, органоминерали, глини и биогени елементи. Најпогодни за обработка се оние кои имаат длабок физиолошки активен слој со подземни води на 1-2 метри. Проблем претставуваат поплавите бидејќи тогаш со нанесувањето на чист чакал и песок врз плодните алувијални почви се создаваат и неплодни површини. Кон вливот на Злетовска река во Брегалница алувијалните почви преоѓаат во песокливо-глинеести. Истите лесно се обработуваат и даваат високи приноси на ориз и други житни култури.

Дилувијалните почви се раширени по рабниот дел на полето. Се јавуваат во вид на наносни конуси меѓу рамното дно и повисоките ридови и планински терени. Во зависност од механичкиот состав може да

бидат песокливи и глинести. Малку содржат органски материјали и се сиромашни со хумус. На нив добро успеваат житата, афионот, бостанот, а доколку се наводнуваат погодни се и за овоштарници и лозови насади.

Смолниците во вид на појаси се јавуваат во подрачјето на селата Бања, Спанчево и Лепопелци. Настанати се врз езерски терциерни глини и вулкански туфови. Кога се наводнуваат набаруваат, но слабо пропуштаат вода. Тешки се за обработка, меѓутоа содржат доста хумус и се плодни. Погодни се за одгледување на житни култури, а посебно на пченицата. На нив успеваат и некои индустриски култури, како шеќерната репа, памукот, тутунот и афионот.

Хидрогените црници содржат најмногу глина, над 30%, и доста хумус, поради што доста личат на

Пејсаж од оризово йоле

смолниците. На нив се одгледуваат житни култури, посебно ориз (с. Кучичино).

Источно од Злетовска река, околу Уларското Блато, се јавуваат мочурливи-глејните почви, но само на мали површини.

Планинските делови на котлината главно се покриени со кафеави шумски почви. На нив расте шумска вегетација и тоа букова и иглолисна шума. Во полјоделството се користат за одгледување на 'рж и компири, а од овошјето на нив успеваат сливата и јаболката.

2.6.Хидрографија

Река Брегалница тече по средината на полето и е главен реципиент во котлината. Во неа се вливаат сите речни текови од ова подрачје. Во Кочанска котлина (во која голем дел зафаќа и атарот на општина Чешиново-Облешево) Брегалница навлегува кај с. Истибања и тече кон југозапад кон с. Крупиште. Низ полето реката има рамнински карактер со просечен пад од 1,8%. Коритото ѝ е плитко и непостојано, често затрупувано со наноси од притоките и пороите, што предизвикува излевање на водата и пополнување на околното земјиште.

Поголеми притоки на Брегалница се Кочанска река, Оризарска река и Злетовска река, кои се влеваат

од десната страна на нејзиното корито. Покрај нив постојат и помали рекички и потоци, како на пример Спанчевска река, Банска река и други, кои немаат изградено корито до Брегалница.

Кочанска река извира од јужната страна на Лопенската Била на Осогово, во месноста Ретки Буки, на надморска височина од 1.630 m, а во Брегалница се влива над с. Чифлик на 295 m надморска височина. Од Кочани до вливот тече како рамничарска река.

Оризарска река извира под Царев Врв на Осогово, на надморска височина од 1.510 m, а во Брегалница се влева кај с. Теранци, на надморска височина од 320 метри. До с. Оризари долината е клисуреста и е позната како Оризарска река, а потоа низ полето до вливот тече како низинска река под името Масалница.

Злетовска река исто така извира од Царев Врв на Осогово. Во Брегалница се влива во атарот на с. Уларци.

Полето на територија на општината Чешиново-Облешево се наводнува со води од вештачкото езеро „Калиманци“. Тоа се наоѓа на реката Брегалница во Овчеполско-Истибањската клисура, а е изградено во 1969 година. Браната е камено-насипна, со глинено јадро, висока 92 m, а долгa 240 m. Езерото е долго 14 km, широко 0,3 km и длабоко 80 m. Зафаќа површина од 4,23 km² и акумулира 127 милиони m³ вода. Основната намена на ова езеро е за наводнување на околу 28.000 ha главно оризови полиња во Кочанска котлина, но и на дел од обработливите површини

Име на реката	Површ.на сливот во km ²	Должина во km	Просечен пад	Пошуменост %
Кочанска река	198,0	34,0	39,3%	45,0
Оризарска река	137,0	30,0	39,5%	50,0
Злетовска река	460,0	50,0	-	25,0
Брегалница	4307,0	225,0	7,0%	-

Табела 4: Хидрографска мрежа на општината, ЛЕР 2007

во Овче Поле. За таа цел изградени се два главни канали, од кои десниот има должина од 98 km, и водата од ова езеро ја носи дури до Овче Поле, а левиот 36 km. Вишокот од вода се користи за производство на електрична енергија преку за таа цел изградена хидроцентрала со инсталација моќ од 12,8 MW.

2.7. Термални извори

Самоизливните термални води во дупнатината во с. Бања се јавуваат на раседна линија, имаат штедрост од 30 l/s и температура од 70° C. Во текот на си-

те годишни времиња температурата на водата според вршените мерења не покажува никакви промени, што значи дека не постои никакво мешање на атмосферските води со минералната вода. Според хемискиот состав водата спаѓа во групата на слабо минерализирани термички води. Во неа преовладуваат хидрокарбонатите, слабо е алкална и со низок степен на радиоактивност. Од катјоните најмногу содржи: натриум, калиум, калциум и магнезиум, а од анјоните: хлор, сулфати, хидрокарбонати, силициум, оксид, алюминиумоксид, железооксид и др. Поседува и ретки минерали, како што се литиумот, цезиумот, рибидум и сл.

Пејсаж од Злештобвска река

2.8. Руда и рудни богатства

Неметалите во овој регион се изразени преку организираната експлоатација особено на опалската бреча (рудникот за неметали „Опалит“ во Чешиново) која се употребува за додаток во цементот; потоа опализираниот туф од „Неметали“ Чешиново со производната програма од прашкасти и гранулирани производи со широка примена во технологијата за вода, градежништво, гумарската индустрија, хемиската индустрија и др.; глина од индустријата за градежни материјали ИГМ „Брегалница“ Кучичино; градежен камен (андезити, андезитски игнимбрити, кровни шкрилци), песок и чакал експлоатиран главно од речните корита на реката Брегалница и Злетовска Река.

Опалска бреча Составена е од силициумова кисе-

лина (опал). Минерали во нејзиниот состав се: калцедон, каолинит, хематит, лепидокрокит. Наоѓа широка примена во цементната индустрија.

Опализиран Шуф Припаѓа на групата на пирокласични стени. Изразито е лесен и доста хигроскопен, доста е дроблив и крт. Наоѓа широка примена во градежната, цементната, керамичката и гумената индустрија, како и во индустријата за вештачки губрива.

Кварцни сировини Се произведуваат следните видови на кварцни сировини: високо квалитетни кварцови и кварцити. Наоѓаат примена во електро-металуршката и хемиската индустрија, како и во градежништвото.

Од металите забележано е присуството на бакарот, цинкот, оловото и железно-титанските минерали со карактер на минеролошки појави, чие присуство е забележано во централниот Осоговски масив.

Покривот на бањаша во село Бања

2.9. Урбano и просторно планирање, комунална инфраструктура

1.Урбанистички планови

- Детален урбанистички план за с. Облешево, донесен со Одлука бр. 08-3699/1 од 30.06.1988 г.;
- Генерален урбанистички план за с. Облешево, донесен со Одлука бр. 0701-71/1 од 14.09.2000 г.;
- Детален урбанистички план за дел од Урбан блок 5, урбан модул 1, за населба Облешево, донесен со Одлука бр. 0701-284/1 од 24.08.2004 г. со $\Pi=2343,98 \text{ m}^2$ (комерцијални објекти);
- Урбанистички план за с. Облешево, дел од Урбан блок 4, донесен со Одлука бр. 07-525/1 од 08.06.2007 г. со $\Pi=8,0 \text{ ha}$ (лесна индустрија, стоваришта и сервиси);
- Детален урбанистички план за с. Чешиново, донесен со Одлука бр. 08-250 од 23.06.1994 г.;
- Генерален урбанистички план за с. Чешиново, донесен со Одлука бр. 0701-65 од 28.12.2000 г.;
- Измена и дополнување на Генералниот урбанистички план за с. Чешиново, донесен со Одлука бр. 0701-311/1 од 23.11.2004 г.;
- Детален урбанистички план за с. Чифлик, донесен со Одлука бр. 08-151 од 15.04.1993 г.;
- Детален урбанистички план за с. Соколарци, донесен со Одлука бр. 08-3237 од 16.07.1987 г.;
- Детален урбанистички план за с. Бања, донесен со Одлука бр. 08-5163 од 09.10.1986 г.;
- Генерален урбанистички план за стопанскиот комплекс локалитет „Прогонот“ КО Спанчево, $\Pi=2,16 \text{ ha}$ (мало стопанство); и
- Општ акт за сите населени места кои немаат урбанистичка документација бр. 0701-57 од 27.11.1998 г. (с. Теранци, с. Кучичино, с. Бурилчево, с. Уларци, с. Жиганци, с. Новоселани, с. Лепопелци, и с. Врбица).

2.10. Електрификација, ел.енергија

На подрачјето на општина Чешиново-Облешево лоцирана е трафостаницата „Чешиново“ од 35/10 kW која е регионален центар за напојување со електрична енергија. Оваа трафостаница има инсталirана моќност од 4 MVA и се напојува преку 35 kW-тен далновод Кочани-Чешиново со должина од 10.280 m. Од неа излегуваат 10 kW водови за напојување на дистрибутивните трафостаници во селата Чешиново, Чифлик, Кучичино, Бурилчево, Уларци, Жиганци, Лепопелци, Новоселани, Врбица, Соколарци и Спанчево, а постои и врска за напојување на с.Облешево.

2.11. ПТТ мрежа

На територијата на општината има солидна телекомуникациска инфраструктура со вкупна мрежа од околу 2.000 инсталirани броеви.

Во делот на поштенскиот сообраќај на оваа територија делува и работи ЈП „Македонска пошта – подружница Кочани“ со свои поштенски единици во населените места Облешево и Чешиново.

2.12. Водовод

Во делот на водоснабдувањето на граѓаните во општина Чешиново-Облешево постојат различни мрежи за водоснабдување.

Населено место Бања е приклучено на регионалниот систем за водоснабдување, односно со вода за пиење се снабдува преку градски водовод Кочани.

Во населените места Облешево, Чифлик и Чешиново постои секундарна водоводна мрежа. Истите се поврзани со градски водовод Кочани, но се уште мрежата не функционира. Со вода за пиење се снабдуваат преку индивидуални бушотини-хидрофори.

Во населените места Теранци, Соколарци, Спанчево, Кучичино и Жиганци постојат локални водоводи и со нив се уште стопанисуваат Месните заедници.

Останатите населени места со вода за пиење се снабдуваат преку индивидуални бушотини-хидрофори.

Општината има изготвено проект за регионален водовод во кој се опфатени 12 населени места во општината.

Банята во село Бања

2.13. Канализација

Канализациона мрежа има во две населени места, и тоа во Чешиново и во Облешево. Во Чешиново постои и Пречистителна станица на фекалната канализација. Истата е од анаеробен тип. Населено место Облешево не е целосно опфатено со канализациона мрежа.

2.14. Патна мрежа

Низ општината поминува магистралниот пат М5 кој ја поврзува Р. Македонија со Р. Бугарија.

Сите населени места во општината се поврзани со локални патишта. Должината на локалната патна мрежа во општината изнесува 71,7 km, од кои асфалтирани се 33,7 km, а 38 km се земјени патишта. Низ општината поминува и железничка пруга, со станица во населеното место Чешиново.

2.15. Индустриски зони во општината

Локација 1.

Назив: Индустриски дел с. Чешиново

Сопственост: Приватна

Површина на атарот: 16,35 ha

Локација: Од Магистрален пат М5 до влезот на с. Чешиново

Моментална употреба: Во зоната веќе егзистираат неколку стопански капацитети, а во тек е изградба на нови (фабрики за ориз, мелници – постоечки, фабрика за конзервирање на зеленчук и овошје – во изградба)

Локацијата е погодна за дејностите: Производство, преработка, трговија

Инфраструктура: Се наоѓа непосредно до магистралниот пат М5, водоводната мрежа поминува непосредно покрај локалниот пат Л1 кој го поврзува с. Чешиново со магистралниот пат М5 (лесна достапност до подземни води), канализационен систем со пречистителна станица функционира во населеното место Чешиново, во индустрискиот дел сеуште нема спроведено канализациона мрежа.

Информации: Близина до магистралниот пат М5 кој ја поврзува Р. Македонија со Р. Бугарија, оддалеченост од поголемите центри: од Штип 20 km, и од Кочани 10 km. 3 km оддалеченост од центарот на општината Облешево.

Локација 2

Назив: Дел од урбан блок „4“ Облешево

Сопственост: Државна

Површина на атарот: 8,00 ha

Локација: На влезот во с.Облешево, непосредно покрај магистралниот пат М5

Моментална употреба: Стопанска зона со слободни локации за градење

Локацијата е погодна за дејностите: Производство, преработка, трговија

Инфраструктура: Пристапност до водовод, канализација, асфалтни патишта

Информации: Близина до магистралниот пат М5 кој ја поврзува Р. Македонија со Р. Бугарија.

2.16. Јавно претпријатие

Услугите од јавен карактер на територија на општината ги извршува Јавното претпријатие за комунални дејности „Облешево“ од Облешево, кое управува и со

сточниот пазар во село Облешево, еден од поголемите во Источна Македонија. Површината на пазарот изнесува 20.372 m². Пазарен ден е вторник.

Бањаша во село Бања

2.17. Деловни субјекти

Општина Чешиново-Облешево претставува една од ретките општини во Република Македонија со висок степен на стопанска развиеност и со оглед на тоа има извонредна основа за перспективен економски развој. Тука се поцирани и стопанисуваат повеќе индустриски и преработувачки капацитети. Рудниците „Опалит“ и „Неметали“ (наоѓалишта на вулканизиран туф кој се користи во цементната индустрија); фабри-

ките за ориз и мелниците „Мак Млин”, „Млин Пајо-Оризарство”, „Млин Кула”, „Прогрес”, „Данбоз”, „Го-Мил”, „Млин Уларци” „Даниво”, „Евро Производ”; погоните за лесна конфекција „Јани-текс”, „Ро-Ма”, „Јоти”, „Лортекс” и „Делта Текс Ко”; млекарниците „Осогово-Милк” и „Мацо Милк”; фабриката за тули ИГМ „Брегалница”; погонот за производство на гранитни плочки и мермер „Исток Мермер-Естетика”; бензинската пумпа „Евро Петрол” и други.

2.18. Невработеност

Невработеноста во општина Чешиново-Облешево е 18,7 % од активното население во општината. Од вкупниот број невработени 68% се мажи.

ВРАБОТЕНИ			НЕВРАБОТЕНИ		
Вкупно	Мажи	Жени	Вкупно	Мажи	Жени
1.989	1.427	471	958	583	375

Табела 5: Вработени и невработени според јол во општина, ЛЕР 2007

Вработени	Земјоделство како % од работната сила	Индустрија како % од вкупното	Услуги како % од вкупното	Непознато како % од вкупното
1.989	38,6	40,3	21,0	0,2

Табела 5: Вработени и невработени според јол во општина, ЛЕР 2007

2.19. Земјоделие

Главна земјоделска култура е надалеку познатиот ориз. Околу 70% од производството на ориз во Кочанската котлина е на територија на општина Чешиново-Облешево. Оризот е култура која спаѓа во

фамилијата *Poaceae*, род *Oryza*. Употребата на оризот е разновидна. Покрај зрното, значајна улога во животот на лубето имаат и другите делови на растението и нивните преработки.

Во оризиштата, поради постојаното присуство на вода, можно е одгледување на риба – крап – при што од еден хектар се добиваат 200-250 kg риба. Со тоа се зголемува добивката од единица површина.

Покрај за оризот, почвата и климатата се погодни и за производство на шеќерна репа и на раноградинарски култури.

2.20. Образование и образовен систем

Наставата во општина Чешиново-Облешево се изведува во две основни училишта организирани во седум подрачни училишта, и тоа во состав на ОУ „Климент Охридски“ од Облешево работат три подрачни училишта, а во состав на ОУ „Страшо Пинџур“ од Соколарци работат четири подрачни училишта. Во моментов наставата ја следат вкупно 659 ученика. Во училиштата се вработени 71 наставник, од кои 12 во одделенска настава и 47 во предметна настава.

2.21. НВО Сектор

Невладиниот сектор во општина Чешиново-Облешево е претставен со Еколошките друштва „Еко Чифлик“ од Чифлик, „Бреза“ Облешево, „Дрен“ Спанчево и „Липа“ Чешиново. Досега преку Еколошките друштва се спроведени повеќе акции за заштита и уапредување на животната средина.

Бидејќи општината Чешиново-Облешево е земјоделска општина, на полето на земјоделието активно функционира и Земјоделското здружение „АгроСтимул” и Здружението на оризо-производители „Бојковци”. Активностите на овие две здруженија се насочени кон формирање на заштитни цени на производството на оризот и намалување на цените на ре-проматеријалите.

2.22. Спорт

На полето на спортот активни се фудбалските клубови „Злетовка” Жиганци, „Сокол” Соколарци, „Плачковица” Теранци, „Мак Млин” Чешиново, „Ревија” Чифлик, „Слобода” Облешево, „Брегалница” Куичино, „Правда” Бања и „Опалит” Спанчево, кои се нат-преваруваат во општинската лига. Во с. Теранци веќе една година работи школата за боречки вештини.

2.23. Здравствено-социјален сектор

На територија на општина Чешиново-Облешево работат три амбуланти по општа медицина, од кои две во населеното место Чешиново „Ана Мед” и „ИН Медика”, и една во Облешево „Др. Влатко”. Во амбулантите работат по еден доктор и една медицинска сестра. Амбулантите се модерно опремени за комплетна превентивна здравствена заштита на на-селението на територија на општина Чешиново-Облешево, па и пошироко. На територија на општината работат и две стоматолошки ординации во кои работат по еден доктор стоматолог и еден забен техничар, „Стома Дент” и „Даре Дент”. Ординациите се

лоцирани во Чешиново и Облешево. Амбулантите ра-ботат секој работен ден, а во сабота, недела и празници воведени се дежурства. На територија на општината се отворени и работат и две аптеки.

За зачувување на сточниот фонд на територија на општината работи Ветеринарната станица „Здравје”.

Во с. Чешиново работи канцеларијата за социјални работи, на Центарот за социјални работи во Кочани.

2.24. Организација на единицата на локална самоуправа

ЕДИНИЦА НА ЛОКАЛНА САМОУПРАВА

1. Организациска поставеност на општина Чешиново-Облешево

Градоначалник

Претседател на Совет

Совет на општината 11 членови на Советот

Комисии на Советот

Постојани Комисии

1. Комисија за урбанизам, комунални дејности и заштита на животната средина
2. Комисија за финансии, буџет и локален економски развој
3. Комисија за општествени дејности
4. Комисија за Статут и прописи
5. Комисија за мандатни прашања, избори и именувања

Повремени Комисии

1. Комисија за земјоделие
2. Одбор за месна самоуправа

- 3.Комисија за празници и манифестации
- 4.Комисија за изготвување на Програма за работа на Советот
- 5.Одбор за комунални дејности

2.Организациона поставеност на општинската администрација

Градоначалник

I. Одделение за општи и правни работи

- 1. Раководител на одделението за општи и правни работи
- 2. Советник за човечки ресурси
- 3. Советник за нормативно правни работи
- 4. Советник за економско финансиски работи
- 5. Советник-одговорен сметководител
- 6. Виш соработник за подготвување на седници на Советот
- 7. Советник за утврдување на даноци
- 8. Самостоен референт за утврдување на даноци
- 9. Самостоен референт-архивар
- 10. Виш референт благајник
- 11. Дактилограф
- 12. Курир
- 13. Портр
- 14. Возач
- 15. Хигиеничар

II. Одделение за комунални работи, урбанизам и заштита на животната средина

- 1. Раководител на одделението за комунални работи, урбанизам и заштита на животната средина
- 2. Советник за локален економски развој
- 3. Советник за урбанизам, градежништво и заштита на животната средина
- 4. Виш соработник за јавно-кумунални дејности
- 5. Самостоен референт за образование, култура и спорт

III. Одделение за инспекциски надзор Инспекторат

- 1. Раководител на одделението за инспекциски надзор-инспекторат
- 2. Советник за инспекциски надзор за комунални работи
- 3. Советник за инспекциски надзор за урбанизам, градежништво и заштита на животната средина

2.25. Буџет

Буџетот на општина Чешиново-Облешево за 2007 година изнесува 19.817.096,00 денари, од кои 2.712.000,00 денари се Даночни приходи, 170.000,00 денари се Неданочни приходи, 225.000,00 денари се Капитални приходи, и 13.110.096,00 денари се Трансфери и дотации.

3

ТУРИСТИЧКИ ТРЕНДОВИ, РЕСУРСИ ВО ЧЕШИНОВО-ОБЛЕШЕВО И ПРОФИЛ НА ТУРИСТИ

> 3.1. Македонија, туристички трендови и анализи

Од 1956 година Република Македонија активно го развива туризмот како економска дејност, засновајќи се врз своите природни и културни атракции. Туризмот како дејност го достигна својот максимум во 1987 година со повеќе од 1,6 милиони ноќевања, и рекорден број од 395 сместувачки капацитети. Денеска туризмот придонесува со 2% во вкупниот БДП¹, меѓутоа приходот остварен од туризмот и услужните дејности поврзани со туризам учествуваат со околу 30% во вкупните приходи на државно ниво.

Еден од најгорливите проблеми во туризмот е не-постоењето на стратегија за развој на овој сектор, кој со години егзистира стихијно, со повремени стимулации и поддршка. Во однос на развојот на туризмот, компаративно гледано, Македонија застанува зад сите соседни земји, а лошо котира и споредбено со туристичките сектори на европско ниво.

Слабата организираност со ограничени средства за поддршка на секторот од страна на државата придонесуваат за минимална промоција на земјата,

¹ Според податоците на Државниот завод за статистика на РМ, 2005 година

атракциите и ресурсите. Од друга страна човековите капацитети се многу мали и ограничени, со низок квалитет на услуги и несоодветни вештини во однос на барањата на пазарот. Иако постојат голем број на атракции, туристичките активности се многу ниско развиени и несоодветно промовирани на пазарот. Трендот на постепено намалување на масовниот туризам ѝ пружа шанса на Македонија за преориентирање на туристичката понуда опфаќајќи микро рурални региони со свои специфики, кои се разликуваат по својата понуда, но ги следат концептите на оддржливост, претприемништво и се базирани на сопствените ресурси².

Врз основа на достапните информации за развојот на туризмот во Македонија, статистичките податоци, и анкетата на странски туристи спроведена во 2005 година од страна на Државниот завод за статистика, направени се анализи на истите преку кои се

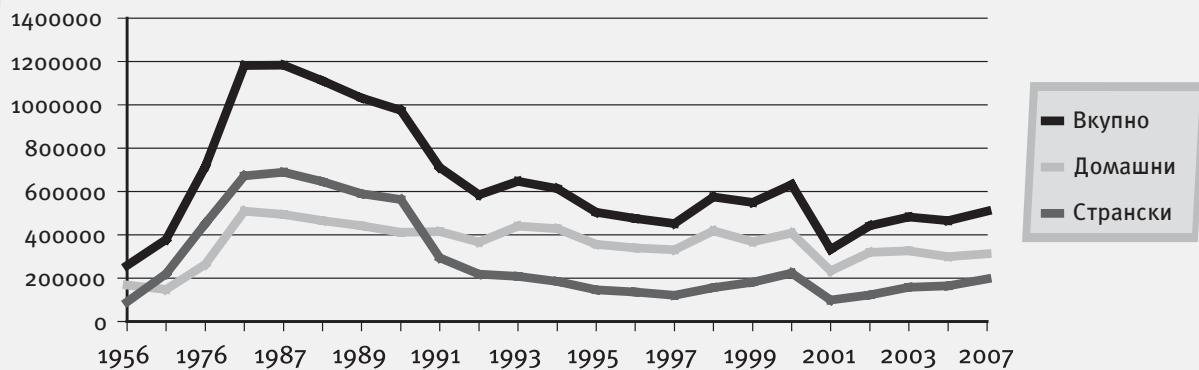
прикажани туристичките трендови во Македонија со посебен акцент на периодот од 2001-2005 година.

3.1.1.Доаѓања на туристи во Македонија

3.1.1.1.Вкупен број на ноќевања

Од 1956 година до денес најголем број на ноќевања се остварени во втората половина на 80-тите години, со максимален број на туристи во 1987 година, кога се остварени 1.180.806 ноќевања. Во тој период земјата ја посетиле главно туристи од просторите на поранешна Југославија, но и од земјите од Западна Европа, како Германија, Холандија и Франција. Следните години, кризата што го потресе Балканот, и кривавите војни при поделбата на државата, драстично го намали нивото на туризмот во регионот. Вкупниот број на ноќевања во периодот од 1995-2001 остана постојан, и не ја надмина бројката од околу 600.000

Ноќевања во Македонија 1956-2005

Графикон 1: Променлива на бројот на ноќевања на шутриси во последниште 50 години

(извор; ДЗС, 2005)

² „Извештај за меѓуграницна соработка на бизнисот во регионот на Охрид и Преспа“ за потребите на East-West Institutte, ЕПИ Центар Интернационал-Скопје, MesoPartner – Дортмунд, декември 2006 година

годишно. Кризата во 2001 и намаленото ниво на безбедност ја заматија уште повеќе сликата за земјата во очите на потенцијалните посетители, како и на странските туристички оператори кои што влијаат на гледиштата на глобалната туристичка индустрија. Во текот на 2001 год. земјата ја посетиле рекордно мал број туристи со вкупен број 333.308 ноќевања, што е најмала забележана бројка од 1966 до денеска.

Од 2002 до 2005 г. е забележан пораст од 15,3% во туристичките доаѓања, достигнувајќи бројка од 509.706 ноќевања на туристи.

Најновите податоци покажуваат дека Македонија повторно бележи пад во однос на туристичките ноќевања. Споредбено гледано, во периодот од 2006 до 2007 г. бројот на туристите е намален за 12,0%.

3.1.1.2. Учество на странските туристи

Во вкупниот број на туристи, странските туристи учествува со 58,2% во 1987 г. кога бројот на странските туристи бил најголем, до 29,9% во 2001 г. кога нивниот број бил најмал (сметано од 1956 до 2006). Во 2005 г. бројот на странски туристи порасна на 38,6% од вкупниот број туристи. Намалувањето на туристите се должи на кризата која го зафати просторот на бивша Југославија, намалената безбедност и политичката нестабилност кои креираа лоша слика за Македонија во очите на странските туристи.

3.1.1.3. Вкупен број на туристи по општини

Во однос на општините кои ги посетуваат туристите, водечката позиција му припаѓа на Охрид со вкупен број од 165.965 туристи во 2005 година, што претставува 32,5% од вкупниот број туристи во 2005 год.

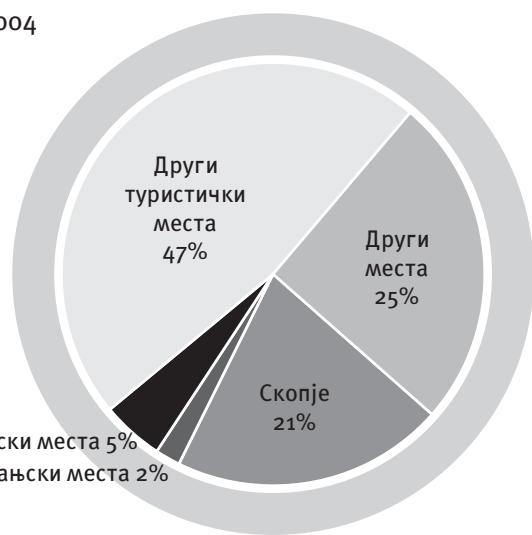
Табела 7: Број на туристи џо оиштини 2001-2005
(извор: ДЗС 2006)

Општина	2001	2002	2003	2004	2005
Вкупно	333.308	441.712	483.151	465.015	509.706
Охрид	97.757	163.428	17.5810	152.174	165.965
Скопје	77.622	83.746	100.674	97.010	111.700
Битола	26.993	31.128	29.975	28.126	28.519
Гевгелија	20.682	20.360	24.064	29.306	36.151
Струга	18.649	45.162	57.660	61.822	61.522
Ресен	12.397	14.754	15.029	10.651	9.587
Струмица	11.264	10.316	9.864	13.974	24.518
Тетово	9.998	6.146	3.610	7.849	7.400
Велес	9.289	7.539	7.982	4.437	3.802
Крушево	8.421	15.112	16.377	14.672	16.928
Гостивар	6.817	6.281	12.645	14.830	13.155
Берово	4.977	2.651	1.600	1.344	1.364
Куманово	4.528	4.894	2.910	2.007	2.232
Дебар	4.107	7.334	6.222	5.964	6.410
Кавадарци	3.766	4.240	3.865	2.814	2.274
Делчево	2.899	4.798	1.389	973	531
Штип	2.483	3.334	2.715	3.05	4.449
Кичево	2.040	1.697	1.218	2.556	2.396
Прилеп	1.881	1.514	2.243	3.261	3.519
Кочани	1.806	3.171	1.823	3.262	2.186
Радовиш	1.099	116	269	436	510
Неготино	974	1.809	851	1.083	1.488
Валандово	766	827	1.116	378	672
Брод	756	403	470	434	141
Св. Николе	531	175	54	19	14
Виница	485	461	1.021	747	827
Кратово	144	140	126	110	62
Пробиштип	112	102	0	10	6
Д. Хисар	65	74	65	0	0
К. Паланка	0	0	1.504	1.256	1.378

Графикон 2: Однос на бројот на шуристи во Македонија и Кочани 2001-2005 (извор: ДЗС 2006)

Просечен број на странски туристи според место на посета 2007-2004

Графикон 3: Просечен број на странски шуристи 2001-2004, (извор: ДЗС, 2006)

Веднаш зад Охрид следува Скопје со голем број на деловни туристи, а потоа следуваат Битола и Гевгелија, каде регионалниот туризам со Република Грција е во постојан подем.

Регионот на Кочани во 2005 год. го посетиле само 2.186 туристи, што претставува само 0,42% од вкупниот број туристи. Споредено со останатите општини бројката на туристи во Кочанскиот регион е многу мала и не бележи значителни промени во последните четири години.

3.1.2. Број на туристи по видови туризам

3.1.2.1. Вкупен број на туристи по видови на туристички места

Во периодот од 2001 до 2005 година најатрактивна локација за туристите бил градот Скопје, што претставува реална слика, земајќи предвид дека најголемиот дел на деловните посети од странство се остварени во главниот град.

Од вкупниот број на странски туристи во периодот од 2001 до 2004 г. 21% престојувале во Скопје, 5% во планински места, 2% во бањски места, а 47% во други туристички места, што ги подразбира природните и вештачки езера во Република Македонија. Вкупно 25% од туристите одлучиле да ги посетат останатите општини во Република Македонија, каде не постојат бањи, езера или достапни планински локалитети.

Домашните туристи во последните четири години 20% од остварените патувања ги оствариле во Скопје, 11% на планинските места, 5% во бањските места, 55% во други туристички места (најмногу езерата), и 9 % во останатите места од земјата.

3.1.3. Туристичка инфраструктура

3.1.3.1. Број на туристички објекти, објекти за сместување

Големиот број туристи во минатото доведе до развој на широко распространета инфраструктура на хотели, разни сместувачки капацитети и ресторани. Во 2005 г. земјата имаше 336 сместувачки објекти, вклучувајќи 107 хотели, 35 мотели, 122 работнички одморалишта и 1.285 ресторани и угостителски објекти.

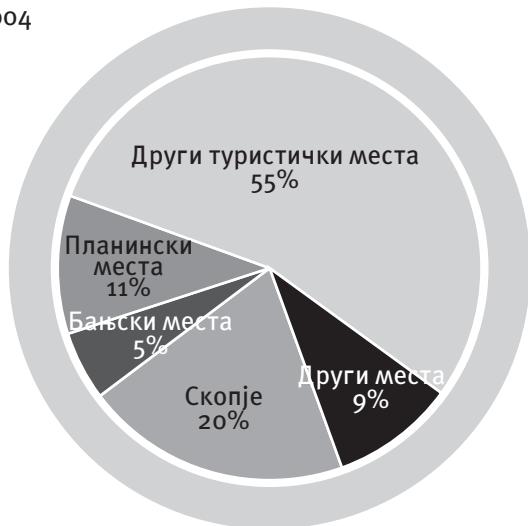
Во моментов инфраструктурата е неискористена поради падот на туристичките активности: степенот на искористеност на креветите во хотелите во моментов е само 18,1%. Таа исто така старее и се троши и покрај неколкуте напори за реконструкција и дограмба. Од друга страна, земајќи ги предвид големината и населеноста, земјата има добра транспортна инфраструктура и покрај несоодветните локални пристапни патишта до поголемиот дел од спомениците и локалитетите.

3.1.4. Карактеристики на туристи по организирање на престој

3.1.4.1. Број на претходни посети во Македонија

Најголем број од странските посетители во Македонија во 2004 г. веќе ја посетиле Македонија во минатото повеќе од четири пати, додека пак 18% од посетителите прв пат је посетиле земјата во таа година. Земајќи ги во предвид фактот дека процентот на посетители се зголемува со зголемувањето на бројот на посетите покажува дека најголемиот број на посетители се враќаат во Македонија повторно.

Просечен број на
домашни туристи
според место на посета
2001-2004

Графикон 4: Број на претходни престоји во Македонија

Број на
претходни престојувања
во Македонија

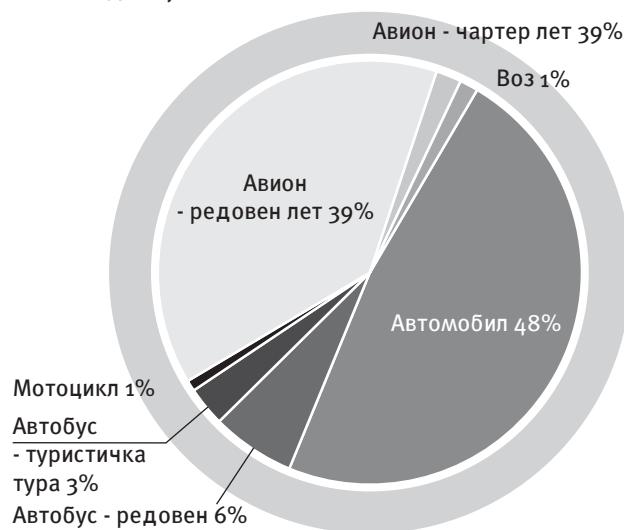
Графикон 5: Број на претходни престојувања во Македонија
(извор: ДЗС, 2006)

Цел на престој во Македонија

Графикон 6: Цел на престој на шуристи во Македонија
(извор: ДЗС, 2005)

Сообраќајно средство на пристигнување во Македонија

Графикон 7: Структура на странски шуристи според
средство на пристигнување (извор: ДЗС, 2005)

3.1.4.2 Број на претходни посети во истиот објект за сместување

Иако гореспоменатите индикатори покажуваат дека најголем број на посетители се враќаат во Македонија повторно, сепак треба да се има во предвид дека и покрај враќањето на посетителите, најголем број од нив, дури 50%, не биле во истиот објект за сместување, а процентот на оние кои што повторно се враќаат е значително помал. Овие проценти потенцијално укажуваат на потребата за подобрување на услугите или условите во објектите за сместување.

3.1.4.3 Цел на престојот во Македонија

Најголем број на посетители ја посетиле земјава поради деловни причини (40%), додека 25% заради одмор и рекреација, 10% биле транзитни патници, а 9% ја посетиле земјава поради конгресни настани. Оваа укажува дека се уште најголемиот прилив на туристи се од деловна природа, а не поради природните и културни атракции на земјата.

3.1.4.4 Сообраќајно средство на пристигнување во Македонија

Најголем број од посетителите пристигнале во земјава со сопствени автомобили и преку редовните авионски летови. Незначителен дел од нив патувал со автобуска турса и чартер авионски летови. Податоците ја одразуваат лесната пристапност на Македонија, која иако сè уште нема развиено евтини летови, сепак е достапна за голем број туристи.

3.1.4.5 Начин на организирање на патувањето

Од вкупниот број на посетители дури 47% индивидуално го организирале своето патување со претходна резервација, а 44% индивидуално без

претходна резервација. Останатите 9% ги вклучуваат сите други видови на организиран туризам, како што е патување преку аранжман со туристички агенции, заедно со организирана група, и слично. Од овде може слободно да се укаже на фактот дека странските туристи кои ја посетуваат Македонија ретко користат туристички агенции или патуваат во организирани групи, што укажува на можен недостиг на организираност на домашните туристички агенции и/или нивна слаба промоција во други земји, како и недостиг на промоција и организираност во целиот сектор.

3.1.5. Карактеристики на туристи по престој и трошоци

3.1.5.1. Просечна должина на престој на странци според видот на објектите

Најголем број на странски туристи (46%) престојуваат во Македонија до три дена, а воедно и најго-

лем број на странски посетители кои престојуваат до три дена остануваат во еден ист објект. Вкупно 34% од посетителите престојуваат во истиот објект за сместување во времетраење од четири до седум дена. Незначителен дел од нив останале повеќе од петнаесет дена.

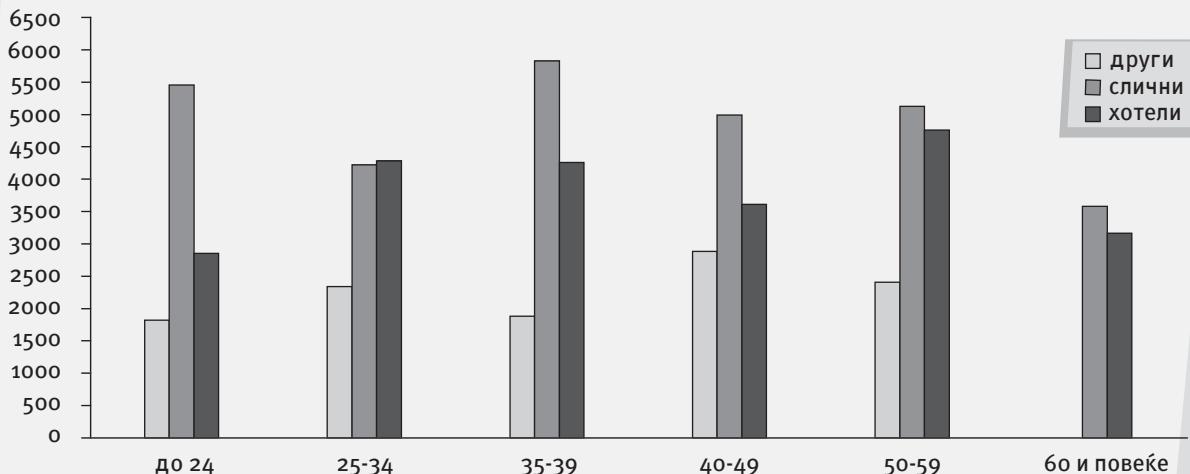
3.1.5.2. Просечни трошоци по ноќевање според видот на објектите и возраст

Во хотелските сместувачки објекти највисоки просечни трошоци остварува возрасната група од 50 до 59 години, во слични објекти возрасната група од 35 до 39 години, и во други сместувачки капацитети возрасната група од 40 до 49 години.

3.1.6. Маркетинг и продажба

Постојат бројни средства за пропаганда кои туристите ги користат со цел да го зголемат своето зна-

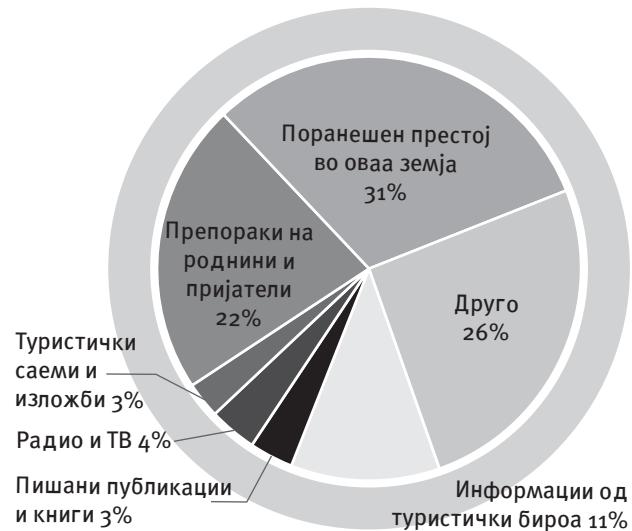
Просечни трошоци по ноќевање според видот на објектите и возрастта
(2004 во МКД)

Графикон 8: Просечни трошоци по ноќевање според видот на објекти и возраст

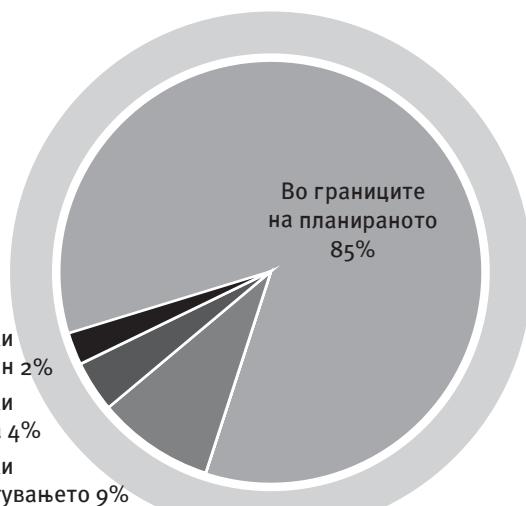
(извор: ДЗС, 2004)

Средство за пропаганда
на пристигнување
во Македонија

Графикон 9: Средство за пропаганда на пристигнување во Македонија (извор: ДЗС, 2005)

Соодветност на цените
со квалитетот на услугите

Графикон 10: Соодветност на цените со услугите на странски туристи во 2004 година (извор: ДЗС, 2005)

ење за локацијата која планираат да ја посетат. Во случајот на Република Македонија е забележано дека најголем број од странските туристи се потпираат на своето поранешно искуство. 31% од вкупниот број на посетители во Македонија како репер го користат искуството доживено при нивниот претходен престој во оваа земја. Голем дел, односно 22% од посетителите, доаѓаат врз основа на добиените препораки од роднини и пријатели. Туристичките бироа се патоказ за 11% од странските посетители. Информациите пласирани преку пишаните и електронските медиуми очигледно се недоволни или пак недоволно атрактивни бидејќи преку нив се привлекуваат само 3-4% од странските туристи. Истата констатација важи и за туристичките саеми и изложби кои се покажале како привлечни за само 3% од туристите кои доаѓаат од надвор. Преку други канали на информирање дошле 26% од вкупниот број на странски туристи кои ја посетиле Македонија во 2004 година.

3.1.6.1. Соодветност на цени и услуги

По однос на прашањето за соодветноста на цените со квалитетот на услугите 85% од странските посетители се целосно задоволни бидејќи потрошите овколку колку што планирале. Според нив постои знак на еднаквост помеѓу цената која ја платиле и квалитетот на услугата која при тоа ја добиле. Вкупно 9% од странските туристи сметаат дека платиле повисоки цени за сместување споредено со условите за сместување кои ги добиле. Само 4% сметаат дека квалитетот на храната која ја консумирале не соодветствуval на платената цена, додека 2% од испитаниците сметаат дека платиле повисоки цени за бензин.

3.2. Туристички ресурси на Чешиново-Облешево

Во првиот дел на Стратегијата претставен е профилот на општината каде што се опфатени сите расположливи информации за инфраструктурата, економијата, стопанството, граѓанското општество, и воопшто социјалните и економски аспекти на животот во Чешиново-Облешево. Затоа во обработка на делот за туристички ресурси, информациите се ограничени на најзначајните атракции, услуги, производи, човекови ресурси, и настани кои можат да бидат искористени за развојот на туризмот.

Ресурсите произлегуваат од информациите доставени од ЛЕР канцеларијата и фокус групата за туризам. Во нив се потенцирани основните вредности без понатамошни поделби на примарни и секундарни дејности во потсекторот.

3.2.1. Природни атракции

Општина Чешиново-Облешево зафаќа дел од Ко-чанска котлина, како и дел од падините на планината Плачковица на исток, и падините на планината Осогово на запад. Најзначајна природна атракција е бањата Бања во село Бања.

ТЕРМАЛНИ ИЗВОРИ

Изворот во с. Бања во минатото претставувал каптажа во вид на обичен бунар сосидан со камења, со длабочина од 2,30 m, и бил покриен со бетонска плоча отворена во средината за ослободување од водената пареа. Нивото на водата во каптажата се наоѓа на 1 m под површината на теренот. Старата бања, примитивно изградена, се наоѓала до самата капта-

жа. Еден дел од водата од каптажата е спроведен во самата бања, а другиот во селската чешма која се наоѓа веднаш пред бањата.

Денеска овде постои изграден бањолошки центар. За бањата е обезбедено доволна количина на термо-минерална вода, која е со висока температура од 63° C.

Лековитите својства на водата се исти со водата на Негорска Бања. Така, констатирано е дека водата делува благотворно при лекувањето на следните болести: заболување на жолчните патишта и жолчната кесичка, гинеколошки заболувања, воспаление на нервите, ревматични заболувања и други болести. Но најголем ефект со оваа вода како лековита е по-

Внатрешноста на бањата во село Бања

тигнат при лекувањето на чир на желудникот и на дванаесетпалечното црево. Оваа вода може да се применува и за инхалации, поради што може да има силно благотворно дејство на катаралните воспалувања на дишните патишта.

Во моментот бањолошкиот комплекс заради нерешени сопственички и управувачки права и односи не е во активна состојба, со што од една страна објектот е оставен на забот на времето, а потенцијалите стојат неискористени. Општината презема иницијатива за преотстапување на стопанисувањето од Владата на РМ, со што се надева дека наскоро ќе може да планира нов, современ развој на бањата.

ЛОВ

Ловното здружение „Горица“ од с. Чешиново е корисник на ловиштето бр. 4 „Соколарци“ (Одлука на Влада бр. 23-2157/3 од 16.05.2000 година). Вкупната површина што ја зафаќа ловиштето изнесува 8.350 ha, од кои под ловна површина се 8.110 ha, од кои на ловно-продуктивна површина отпаѓаат 7.270 ha, на ловно-непродуктивна површина 840 ha, и на неловна површина 240 ha. Намена на ловиштето е за одгледување, заштита и ловење на ситен дивеч. Во границите на ловиштето се среќаваат следните видови на дивеч без заштита: лисица, ласица, кунабелка, твор, јастреб, кокошкар, страчка, волк и др. Што се однесува на бројноста на дивечот без заштита не е забележана пренамноженост на некој од нив, со исклучок на лисицата. Дивеч под заштита во Ловиштето бр. 4 „Соколарци“ се: див зајак, полска еребица и еребица камењарка.

Во близина на реката Брегалница на 1 km од с. Чифлик изградена е фазанерија. Истата датира од 80-тите години. Зафаќа површина од 2000 m² (заградено

со жица). Годишното производство на фазаните изнесува околу 1.000 птици. Дел од нив се користат за пуштање по ловните терени, а дел за комерцијални цели. Вадењето на фазаните е инкубаторски.

РИБОЛОВ

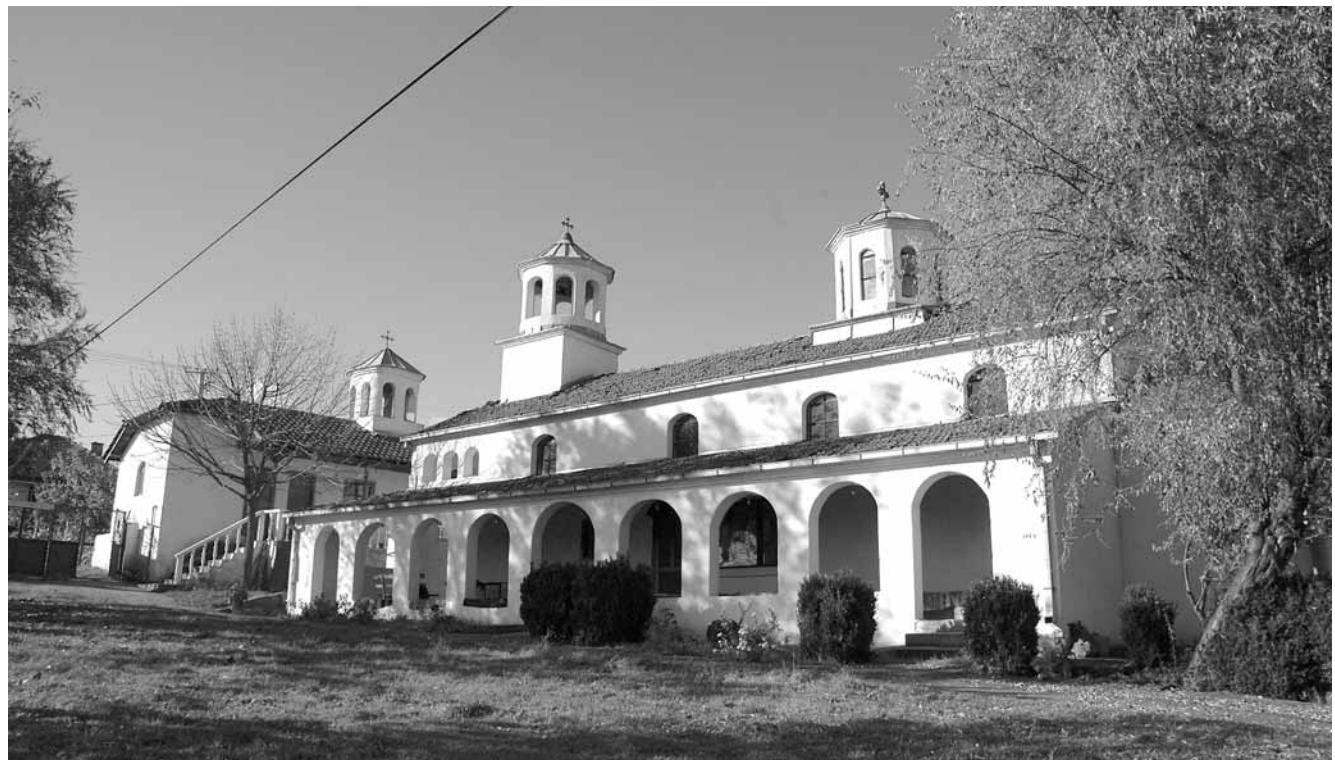
Риболовот е доста развиен на територијата на општината и тоа како хоби, односно спортски риболов, на Злетовска река и река Брегалница. Во река Брегалница можат да се сретнат следните видови на риба: црвеноперка, клен, бојник, караш, мрена и други.

Во средниот и долниот тек на Злетовска река ги има следните видови на риба: мрена, клен, кленче, вретенар, караш, попадика, бојник и други.

3.2.2. Културни и историски атракции

Дека овој крај бил многу густо населен во античко време покажуваат многу археолошки наоди и споменици. Меѓу археолошките материјали најчесто сретнуваме големи римски питоси, покривна и градежна керамика, фрагменти од други керамички садови, фрагменти или цели надгробни споменици и некрополи.

Големи римски питоси се најдени, а и денес сè уште се откриваат на повеќе места, но ќе ги споменеме локалитетите „Турски гробишта“ кај селото Бања (каде се откриени и цели антички згради), и „Градиште“ во близина на Спанчево. Антички скулптури и надгробни споменици се откриени и на локалитет кај с. Теранци,. Една од скулптурите прикажува тркачки коњаник во акција, со хламида лесно подигната и набрана од ветерот. Околу нозете на коњот движењето го следи и едно куче. Споменикот денес се наоѓа во лапидариумот на Музејот во Штип. На 7 km од селото Теранци исто така се откриени и остатоци од бедем и неколку згради.

Црква Архангел Михаил во село Ѓо Спанчево

По својата местоположба и форма посебно интересно е градиштето во близина на селото Бурелче-во. Местото е наречено „Пилаво”. Во него се откриени траги од бедем што опфаќал поголем зарамнет простор во кој останало многу градежен материјал и керамика. Овде се откопани и неколку римски питоси. Интересно за споменување е и градиштето над селото Соколарци.

Од постарите зачувани цркви ќе ја споменеме таа посветена на Св. Архангел Михаил во с. Спанчево. Од стариот фреско-живопис во олтарниот простор се зачувани светителите од „Великиот вход” и „Богородица ширшаја небеса”. Стилската анализа на зачуваниот живопис укажува на времето од XVI до XVII век. Во XIX век црквата била преправана и дограмадена, при што поголемиот дел од стариот живо-

пис бил уништен. Од постарите цркви е и црквата „Манастириштето” над с. Соколарци.

3.2.3. Ресторани, кафе барови

Во општина Чешиново-Облешево, во 14 населени места постојат 4 ресторани и неколку кафе барови, од кои најпосетени се ресторанот „Орка Стил” во Облешево, и кафе-ресторанот „Мак Млин” во Чешиново. Во општината постојат и неколку интернет клубови.

3.2.4. Продавници

Чешиново-Облешево, благодарение на долгата традиција и постоењето на развиена мала и лесна индустрија, отсекогаш има добра мрежа на колонијали, продавници во скоро сите населени места. Во центарот

Традиционална ćрадба со камен

на општината во Облешево постојат неколку продавници, додека во целата општина има 52 продавници.

3.2.5. Производи

Чешиново-Облешево, како претежно земјоделски крај, нуди и една можност која е посебно интересна за странски туристи и посетители, а тоа е националната и традиционално домашно подготвена храна со производи изворно собрани од полињата на домашните фармери. Овошјето и зеленчукот се со висок квалитет, а посебно се истакнува оризот, и специјалитети од истиот, бидејќи оваа општина е најголем производител на ориз во државата. Во последно време сè повеќе се одгледуваат и зеленчук, посебно пиперки и патлиџан.

Со воспоставување на неколку демонстративни фарми за производство на висококвалитетни јагоди, и јагодите се дел од атрактивните производи на општината.

Големиот број на оризови полиња и водните површини, реките Злетовска и Брегалница, овозможуваат присуство на голем број жаби, кои се специјалитет во општината, како и Брегалничката пастрмка.

3.2.6. Младо население, иселеници

Во Чешиново-Облешево младото население претставува скоро половина од вкупното население. Младото население е пазарно ориентирано, во голем дел со познавање на англиски јазик и историските и природни вредности на општината.

Постои традицијата од минатото, поретко и во поновото време, на економска миграција од општината. Постојат голем број на иселеници кои и покрај работата во странство си изградиле куќа овде и не го заборавиле родното огниште. Има голем број на куќи кои се со модерен стил и раскошни дворови.

Една од најважните одлики на населението од општина Чешиново-Облешево е мотивираноста и подготвеноста да се учествува во активности кои ќе придонесат кон просперитет и подобрување на квалитетот на живот на граѓаните. Бројни активности, проекти и програми кои беа спроведени во минатото, подржани од најразлични организации и донатори, покажаа дека локалното население е секогаш подготвено да земе активно учество во овие иницијативи.

3.2.7. Настани, традиции, манифестации

Традицијата и главните празнувања во општината се поврзани со православните и државни празници. Празник на општината е Мала Богородица на 21 сеп-

Модерен кафе бар во Чешиново

тември. Секое од останатите 13 населени места има свој празник посветен на еден од православните светци. Значаен празник за општината е Илинден, кога се организираат традиционалните Илинденски средби (спорурска и културно-забавна манифестација).

Од спорурските манифестации вредно за споменување е одржувањето на Илинденски спорурски игри во Чешиново – турнир во фудбал, кој оваа година се одржа по 35. пат. Турнирот, односно манифестацијата, трае еден месец, од 01.07 до 02.08 секоја година. На турнирот учествуваат клубови на Месните заедници пошироко од Источниот регион. Покровител на игрите традиционално е општина Чешиново-Облешево. Оваа манифестација е од битно значење како за афирмирање на фудбалот воопшто така и за развивање на спорурскиот дух кај младите.

3.3. Профил на турист

Пазарното истражување спроведено од ЕПИ Центар Интернационал врз основа на статистичките податоци за туристичките трендови, анкетата на странски туристи спроведена од Државниот завод за статистика во 2005 г., и постојната придржана документација овозможи дефинирање на профилот на посакуван турист во Чешиново-Облешево.

▶ При дефинирањето на профилот на турист за Чешиново-Облешево беа земени предвид вредностите на Чешиново-Облешево и пазарните потреби. Во согласност со нагласените туристички ресурси, трендовите во развој на туризмот, како и визијата во стратегијата, одреден е следниот профил на домашни и странски туристи:

ПОТЕНЦИЈАЛНИ ДОМАШНИ ТУРИСТИ

Опис	Посакувани активности	Приоритетни потреби	Времетраење
1 Лица на возраст од 45-60 години кои имаат потреба од бањски третмани, од медицински и рекреативен карактер	Бањски третмани, прошетки низ природата, посета на археолошки наоѓалишта, посета на фарми	Организирана понуда во бањата „Бање”, организирање на капацитети за сместување во Бање и околните населени места	5-14 дена
2 Спортски ловци/риболовци	Риболов на Злетовска река и Брегалница, лов на ловиштата на Плачковица и Осогово	Организирана понуда на лов и риболов во одредени месеци од годината, со водство и капацитети за сместување	2-3 дена
4 Регионални посетители (посетители од поширокиот регион на Чешиново-Облешево)	Организирана понуда на традиционална храна и специфични производи (жаби, специјалитети од ориз)	Организирана постојана понуда на традиционална храна и локални производи	1 ден

ПОТЕНЦИЈАЛНИ СТРАНСКИ ТУРИСТИ

Опис	Посакувани активности	Приоритетни потреби	Времетраење
1 Меѓународна заедница од амбасади, НВОи од Скопје	Пешачење, риболов, лов, локална храна, рачно изработена облека, сувенири и земјоделски преработки	Соби со организиран појадок, хигиена, организирано водство	2-3 дена
3 Ловни и риболовни друштва (туристи) од регионот (Бугарија, Србија)	Риболов на Злетовска река и Брегалница и лов на ловиштата на Плачковица и Осогово	Организирана понуда на лов и риболов во одредени месеци од годината, со водство и капацитети за сместување	2-3 дена
4 Млади луѓе, парови (21-40), авантуристи, антиглобалисти и загрижени за одржливиот развој од регионот и Европа	Пешачење, собирање на шумски плодови, посета на природни и историски атракции, планинарење	Организирани активности низ природата, водичи, сувенири од природата	2 дена

Табела 8: Профил на потенцијални домашни и странски туристи

4

РАЗВОЈ НА ТУРИЗМОТ ВО ЧЕШИНОВО-ОБЛЕШЕВО

> 4.1. Визија

Регион кој на модерен начин ги презентира традиционалните вредности и природните потенцијали и ги обединува во разновидна туристичка понуда. Развојот на инфраструктурата е во функција на туризмот, а еколошката свест кај населението е развиена, што придонесува за чиста средина.

4.2. Визијата е базирана на пазарните потреби и вредности

Методолошки визијата е создадена преку идеите исказани од членовите на фокус групата за туризам на втората планирачка работилница, надградена со реалните можности и трендови во развој на туризмот.

При дефинирање на визијата во предвид се земени потребите кои ги наметнува пазарот, но и вредностите кои го одликуваат Чешиново-Облешево како туристичка дестинација. Во таа смисла и двата пристапи на

развојот, value-driven, вредносно воден, и market-driven, пазарно воден, се избалансирали во единствен пристап при развојот на туризмот во општината.

4.3. Стратешки насоки

По дефинирање на визијата, фокус групата на Чешиново-Облешево дефинираше систем на цели. Системот на цели е составен од четири основни стратешки насоки, од кои произлегуваат четири подрачја на развојот, преведени во мерливи долгорочни и краткорочни цели.

Сушење на ориз на селскиште улици

ВИЗИЈА	СТРАТЕШКА НАСОКА 1 Развој на туристичка понуда	Краткорочни цели Долгорочни цели
	СТРАТЕШКА НАСОКА 2 Презентација и градење имиџ на општината	Краткорочни цели Долгорочни цели
	СТРАТЕШКА НАСОКА 3 Создавање на инфраструктура во функција на туризмот	Краткорочни цели Долгорочни цели

При дефинирањето на целите, а во согласност со потребите и условите, фокус групата ги подели целите на:

- ▶ краткорочни, кои ќе се постигнат за период од една година; и
- ▶ долгорочни, кои ќе се постигнат во период од една до пет години.

При определувањето на стратешките цели, подрачја на развојот на туризмот, фокус групата ја зема во предвид SWOT анализата на туристичките ресурси како и усогласеноста со потребите на пазарот.

1. Развој на туристичката понуда

Чешиново-Облешево, иако претежно земјоделска општина, позната по производството на ориз, зафаќајќи ја централната положба во Кочанската котлина и делови од Плачковичкиот и Осоговски масив, има огромен потенцијал за развој на активен туризам. На границите на општината минувала некогашната Виа Игнација, а на само 2 km од општинскиот центар во селото Бања се наоѓа една од седумте бањи од национално значење и огромен потенцијал, наречена Бања. На падините на Осоговскиот масив, во влашкото село Лепопелци, се наоѓа типична рурална архитектура на некогаш богатите, трговски влашки села, додека во подножјето на селото минува Злетовска

река, опкружена со стари тополи. На само 3 km од Лепопелци се наоѓа селото Соколарци, познат сточарски крај со специфично сирење и кашкавал. Сите овие туристички вредности потребно е да се организираат во единствена туристичка понуда која ќе може да се промовира и да се продава на заинтересираните тур-оператори и туристички агенции.

- *Осигурување на бањата во с. Бања за промоција на туристи*
- *Зафаќање на Злетовска река и изградба на штим йашека до археолошки локалишет „Пилаво“*
- *Изградба на йланинарски йашеки кои водат кон Плачковица и Осогово*
- *Изработка на сирашетија за ловни резервати*
- *Чистење и реновирање на бункери и нивна адаптација во туристичка атракција*

Жетва на оризот

2. Презентација и градење на имиџ

Чешиново-Облешево, како новосоздадена општина со спојувањето на две општини, нема изградено свој посебен имиџ, препознатливост, која фактички ја прави уникатна од останатите општини. Традициите поврзани со историското живеење на лубето од оваа област, преточени во многу настани преку низа активности и проекти, треба да придонесат во градењето на имиџот на Чешиново-Облешево.

- *Промоција и ѕрезентација на шрагационалниште Илинденски среѓби на државно ниво*
- *Изработка на ѕромотивен материјал за културно-историскошто наследство и шрагационални и квалиштетни ѕроизводи од реонот (ориз, осоговски кашкавал, мед)*

Фарма на ноеви во Соколарици

3. Создавање на инфраструктура во функција на туризмот

Иако постојат одредени туристички искуства, посебно во селото Бања, каде до пред десетина години семејствата издавале соби за спиење и подготвувале разни јадења, потребно е возобновување на овие искуства, планирање и градење на нова туристичка инфраструктура од секој тип. Ова се однесува како на туристичката, така и на комуналната инфраструктура која посредно влијае на развојот на туризмот.

- *Поврзување на канализациона мрежа (за оние 12 села кои не се џоврзани)*
- *Осигурување на домаќинстви за ѕприем и смештување ѕтуристи*
- *Довршување на мештепот во Чешиново*
- *Осигурување на 4 ресторанти во оиштинашта за нудење шрагационална храна*
- *Соодветно означување на ѕтуристичкиште локалишти*

4.4. Систем на цели

SG 1	Стратешка насока 1	Развој на туристичка понуда во Чешиново-Облешево
SG 1 – SO 1	Цел 1	Оспособување на бањата во село Бање
SG 1 – SO 2	Цел 2	Промоција на капацитетите во село Бање
SG 1 – SO 3	Цел 3	Зафат на Злетовска река и изградба на трим патека до археолошки локалитет Пилаво
SG 1 – SO 4	Цел 4	Чистење и реновирање на бункерите како туристичка атракција
SG 1 – SO 5	Цел 5	Изработка на стратегија за ловни резервати

SG 2	Стратешка насока 2	Презентација и градење на имиџ
SG 2 – SO 1	Цел 1	Подобрување на промоција на Чешиново-Облешево
SG 2 – SO 2	Цел 2	Постојана медиумска покриеност
SG 2 – SO 3	Цел 3	Креирање на туристичка понуда и организирање на продажба на туристички аранжмани

SG 3	Стратешка насока 3	Создавање на инфраструктура во функција на туризмот
SG 3 – LO 1	Цел 1	Зголемена еколошка свест кај населението и правните лица
SG 3 – LO 2	Цел 2	Расчистени депонии, развиен систем за собирање отпад
SG 3 – LO 3	Цел 3	Мотивирање на населението за одржување на хигиена и јавните зелени површини

4.5. Акционен план на цели и проекти/акции

СТРАТЕШКА НАСОКА 1		РАЗВОЈ НА ТУРИСТИЧКА ПОНУДА ВО ЧЕШИНОВО-ОБЛЕШЕВО		
Шифра	Цели	Пр. број	Шифра	Проекти /Акции
SG 1 – SO 1	Осспособување на бањата во село Бање	001	SG1 – SO1 – PO1	Преотстапување на правото на стопанисување од Влада на РМ на општината
		002	SG1 – SO1 – PO2	Организирање на повик/тендер за инвеститор и избор на приватен инвеститор
		003	SG1 – SO1 – PO3	Дефинирање на нови локации за туристички капацитети, промена на урбанистички план
		004	SG1 – SO1 – PO4	Осспособување на домаќинства за давање услуги за сместување и исхрана
SG 1 – SO 2	Промоција на капацитетите во с. Бање	005	SG1 – SO2 – PO1	Изработка на интернет страница за бањата и нејзино поставување на domain
		006	SG1 – SO2 – PO2	Создавање на аудио-визуелни содржини и нивно поставување и одржување
SG 1 – SO 3	Зафат на Злетовска река и изградба на трим патека до археолошкиот локалитет Пилаво	007	SG1 – SO3 – PO1	Изработка на детален предлог проект
		008	SG1 – SO3 – PO2	Проект за расчистување на теренот околу локацијата
		009	SG1 – SO3 – PO4	Изградба на трим патека
		010	SG1 – SO3 – PO5	Поставени придружни бараки, клупи, и одмаралишта
		011	SG1 – SO3 – PO6	Изградба на брана на Злетовска река
		012	SG1 – SO3 – PO7	Маркација на пешачки патеки околу браната на Злетовска река
		013	SG1 – SO3 – PO8	Интерпретација на пешачки патеки околу браната на Злетовска река
SG 1 – SO 4	Чистење и реновирање на бункери	014	SG1 – SO4 – PO1	Идентификација на број на бункери, нивна сопственост и број
		015	SG1 – SO4 – PO2	Преотстапување на користењето на бункерите
		016	SG1 – SO4 – PO3	Изработка на план за управување со бункерите
		017	SG1 – SO4 – PO4	Интерпретација на бункерите како туристичка атракција
		018	SG1 – SO4 – PO5	Обука на водичи низ бункерите

РАЗВОЈ НА ТУРИСТИЧКА ПОНУДА ВО ЧЕШИНОВО-ОБЛЕШЕВО			
Индикатори за успех	Потребно време	Одговорен субјект	Буџет МКД
Одлука на Влада	3 месеци	ЛЕР	/
Договор меѓу општината и инвеститорот	1 година	ЛЕР, Совет на општина	/
Нови локации околу бањата дел од урбанистичкиот план	4 месеци	Општина, проектант	/
Домаќинства спремни за прифаќање на туристи за сместување/исхрана	10 месеци	ЛЕР, месни заедници, консултанти	1.200.000
Нова страна за туристичка понуда во општината	4 месеци	ЛЕР, туристички домаќинства, приватна фирма	25.000
Број на посети и коментари за постојните содржини и нивниот квалитет	2 месеци	ЛЕР, фокус група	12.000
Изработен проект	3 месеци	Општина, Проектант	90.000
Зголемена пристапност до локалитетот	4 месеци	Локални НВО, ЈКП и археолози	600.000
Изградена трим патека	10 месеци	Општина, проектант, приватна фирма	1.000.000
Функционални придружни елементи	6 месеци	Општина, проектант, фирма	500.000
Функционална брана	1 година	Општина, инвеститор	3.000.000
Маркирани патеки	10 месеци	Општина, проектант, планинари	300.000
Интерпретирани патеки за пешачење	1 година	Консултант, Општина	500.000
Поседовни листови за локациите каде што има бункери	2 месеци	ЛЕР, Катастар	100.000
Дозвола од надлежно министерство	4 месеци	ЛЕР	/
Акционен план	2 месеци	Општина и министерства	/
Организирана програма за водење низ бункерите	3 месеци	Фокус група	200.000
Група на водичи	6 месеци	ЛЕР, консултант	150.000

СТРАТЕШКА НАСОКА 1		РАЗВОЈ НА ТУРИСТИЧКА ПОНУДА ВО ЧЕШИНОВО-ОБЛЕШЕВО		
Шифра	Цели	Пр. број	Шифра	Проекти /Акции
SG 1 – SO 5	Изработка на стратегија за ловни резервати	019	SG1 – SO5 – PO1	Одбележување на границите на резерватот
		020	SG1 – SO5 – PO2	Оградување на резерватот
		021	SG1 – SO5 – PO3	Подготовка на план за одржливост и управување со резерватот
		022	SG1 – SO5 – PO4	Организирање на обучени луѓе за водство низ резерватот
		023	SG1 – SO5 – PO5	Обезбедување на подмладок од дивеч
		024	SG1 – SO5 – PO6	Промоција на услугите на ловното друштво за туристи

Проспирани ливади на Осојово

РАЗВОЈ НА ТУРИСТИЧКА ПОНУДА ВО ЧЕШИНОВО-ОБЛЕШЕВО			
Индикатори за успех	Потребно време	Одговорен субјект	Буџет МКД
Мапа на ловниот резерват	10 месеци	ЛЕР, техничко лице, МЖСПП	12.000
Заштитено ловно подрачје од секакви надворешни дејствија	10 месеци	ЛЕР, Ловно друштво ГОРИЦА	300.000
Подготвен и усвоен план	15 месеци	ЛЕР, група експерти, НВОи	300.000
Обучени луѓе	10 месеци	ЛЕР, фокус група, консултант, Ловно Друштво	90.000
Број на животни	12 месеци	Стручен тим од ловно друштво, ЛЕР	600.000
Број на туристи	12 месеци	ЛЕР, Ловно друштво	200.000

СТРАТЕШКА НАСОКА 2		РАЗВОЈ НА ТУРИСТИЧКА ПОНУДА ВО ЧЕШИНОВО-ОБЛЕШЕВО		
Шифра	Цели	Пр. број	Шифра	Проекти /Акции
SG 2 – SO 1	Подобрување на промоцијата на Чешиново-Облешево	025	SG2 – SO1 – PO1	Идентификација на промотивни точки и дистрибуција на промотивни материјали
		026	SG2 – SO1 – PO2	Дефинирање на типот на промотивни средства / материјали врз база на направени пазарни анализи и истражувања.
		027	SG2 – SO1 – PO3	Развој, графички дизајн и печатење на промотивни материјали
SG 2 – SO 2	Постојана медиумска покриеност	028	SG2 – SO2 – PO1	Идентификација на дистрибутивни канали (агенции, интернет портали и сл.) и дистрибуција
		029	SG2 – SO2 – PO2	Организирање на постојана комуникација со неколку локални и национални медиуми
SG 2 – SO 3	Креирање на туристичка понуда и организирање на продажба на аранжамани	030	SG2 – SO3 – PO1	Континуирана дистрибуција на информации за активности во Зрновци
		031	SG2 – SO3 – PO2	Организирање на тест туристичка посета од страна на медиуми
		032	SG2 – SO3 – PO3	Изработка на видео клип и дистрибуција до медиуми
		033	SG2 – SO3 – PO4	Идентификација на туристички агенции и воспоставување на соработка
		034	SG2 – SO3 – PO5	Организирање на тест туре за претставници на регионална туристичка агенција

РАЗВОЈ НА ТУРИСТИЧКА ПОНУДА ВО ЧЕШИНОВО-ОБЛЕШЕВО			
Индикатори за успех	Потребно време	Одговорен субјект	Буџет МКД
Зголемена заинтересираност	2 месеци	ЛЕР, фокус група	10.000
Најмалку 5 современи промотивни концептирали	6 месеци	ЛЕР, приватна фирма	25.000
Произведени 5 современи промотивни средства	2 месеци	ЛЕР	200.000
Дистрибуцијата го зголемува интересот одразен преку коментари/број на посети	2 месеци	Фокус група	10.000
Идентификувани медиуми и воспоставена соработка	3 месеци	ЛЕР, медиуми	20.000
Функционален систем за постојан пренос на информации, број на написи во медиуми	6 месеци	ЛЕР	12.000
Група новинари запознаени со понудата на Чешиново-Облешево, фотографии и квалитет на написи, прилози	3 месеци	ЛЕР	25.000
Фреквенција на прикажување	2 месеци	ЛЕР, фокус група	40.000
Заинтересираност на туристички агенции за соработка	3 месеци	ЛЕР, фокус група	30.000
Вклучување на Зрновци во постоечки туристички пакети на регионална туристичка агенција	3 месеци	ЛЕР, фокус група	35.000

СТРАТЕШКА НАСОКА 3		РАЗВОЈ НА ТУРИСТИЧКА ПОНУДА ВО ЧЕШИНОВО-ОБЛЕШЕВО		
Шифра	Цели	Пр. број	Шифра	Проекти /Акции
SG 3 – SO 1	Зголемена еколошка свест кај населението и правните лица	035	SG3 – SO1 – PO1	Формирање на еколошки секции во населените места
		036	SG3 – SO1 – PO2	Изработка на едукативен материјал и спот
SG 3 – SO 2	Расчистени депонии развиен систем за собирање на отпад	037	SG3 – SO1 – PO3	Чистење на дивите депонии
		038	SG3 – SO1 – PO4	Поставување на нови контејнери/канти за отпадоци
		039	SG3 – SO1 – PO5	Донесување на правилник и одлуки за комунален ред и нивна имплементација
SG 3 – SO 3	Мотивирање на населението за одржување на хигиината и јавните зелени површини	040	SG3 – SO3 – PO1	Организирање на јавен натпревар за најубаво уреден двор, зелена површина
		041	SG3 – SO3 – PO2	Организирање на обуки и презентација за уредување на приватни и јавни површини

РАЗВОЈ НА ТУРИСТИЧКА ПОНУДА ВО ЧЕШИНОВО-ОБЛЕШЕВО			
Индикатори за успех	Потребно време	Одговорен субјект	Буџет МКД
Нови еколошки секции за грижа за животната средина	4 месеци	ЛЕР, училишта	10.000
Број на емитувања на спотот	12 месеци	ЛЕР, училишта	75.000
Намалување на бројот на депониите	6 месеци	Комунално претпријатие	100.000
Зголемен број на канти за отпадоци	3 месеци	Комунално претпријатие	90.000
Регулирање на хигиената со правни одредби	3 месеци	Правна служба-општина и Комунално претпријатие	-
Број на заинтересирани/учесници	4 месеци	ЛЕР	80.000
Број на учесници/нови површини	6 месеци	ЛЕР	30.000

4.6. Оперативен план за зафатот на Злетовска река и археолошки локалитет ПИЛАВО

	Активности	Индикатори за успех	Потребно време за реализација	Одговорен субјект
1.	Анализа на состојбата (сопственост, терен, постоечка инфраструктура, состојба на археолошки локалитет, еколошка проценка на влијанието)	База на податоци за постоечката состојба и извршена еколошка проценка на влијанието	1 – 2 месеци	Одделение за урбанизам, Општина
2.	Изработка на проект	Изготвен проект за зафат и трим патека	5 месеци	Проектантска куќа
3.	Подготовки за имплементација (расчистување на теренот, подготовка на едукативни табли)	Адаптиран терен за работа согласно со изготвениот проект	3 месеци	Локално население Јавно претпријатие Еколошко друштво Археолози
4.	Подготовки со локално население <ul style="list-style-type: none"> - селекција на локални производи (ракторби, мед, други интересни производи) - поддршка при пакување и презентација 	Листа на заинтересирани производители на локални производи за изложување и продажба во инфо точките на трим стазата Соодветно спакувани производи	6 месеци	Локално население Граѓански и земјоделски организации
5.	Набавка на материјали за изградба на трим патеката	Набавени материјали согласно со проектот	1 месец	Комисија за јавни набавки
6.	Имплементација на проектот <ul style="list-style-type: none"> - Изградба на трим патеката со придружни елементи (инфо точки) - Изградба на браната (заслат на Злетовска река) 	Поставена и функционална трим патека и уреден зафат	10 месеци	Изведувач Општински надзор
7.	Промоција на производот	Поставени знаци на магистралниот пат Брошури	1 месец	Општина

Потребни ресури	Ориентационен буџет
Хонорари за тенички стручни лица (археолог, инж. по екологија, архитект, градежен инжењер) Претставници од лок. самоуправа (ЛС)	Во состав на ставка бр. 2 (изработка на проект)
Хонорари за проектанти Трошоци за организирање на состаноци за вклучување на претставници од ЛС и локалното население	90.000 МКД
Хонорари Материјал за табли Трошоци за потребна механизација	120.000 МКД
Репроматеријали Хонорари	Во зависност од интересот и типот на производи
Материјални трошоци	Во зависност од проектот (околу 120.000 МКД)
Исплати за изведувач	1.000.000 МКД
Материјални трошоци за знаци и печатење	60.000 МКД

4.7. Партерства и извори на финансирање

Општина Чешиново-Облешево располага со лимитиран, но развоен буџет и достапни извори на финансирање. Во досегашното опстојување, приходите по буџетски ставки се строго наменски (дотации од Влада на РМ), но во последните години зголемена е наплатата и приходот по разни основи на локално оданочување. Со надминувањето на заостанатите долгови од минатите години, општината има значаен потенцијал за создавање на јавно-приватни партнериства и привлекување на домашни и странски инвестиции во развојот на туризмот.

Во реализацијата на Стратегијата за развој на рурален туризам (и Акциониот план како составен дел на истата), општината ќе ја зајакне улогата на ЛЕР координаторот, и ќе се обиде да воведе стимулативни мерки за поттикнување на инвестициите, како и креативни методи во изнаоѓање на извори на финансирање.

Потенцијални извори на финансирање се:

- ▶ Деловниот сектор (нови инвестиции)
- ▶ Создавање на јавно-приватни партнериства во реализација на заеднички проекти
- ▶ Издавање на концесии
- ▶ Филантропи (луѓе и претпријатија со желба за помош и висока општествена одговорност)
- ▶ ИПА фонд
- ▶ Владини програми за поддршка и фондови за развој
- ▶ ЕУ фондови за прекуграницна соработка
- ▶ Фондови за развој на човекови ресурси
- ▶ Фондови за промовирање на одржлив развој
- ▶ Донатори

Притоа општина Чешиново-Облешево ќе го зајакнува партнериството со останатите членови на граѓанско општество, посебно деловната заедница, водејќи грижа за постепено прераснување на фокус групата во Општински економски совет надлежен за потсекторот „Рурален туризам”.